

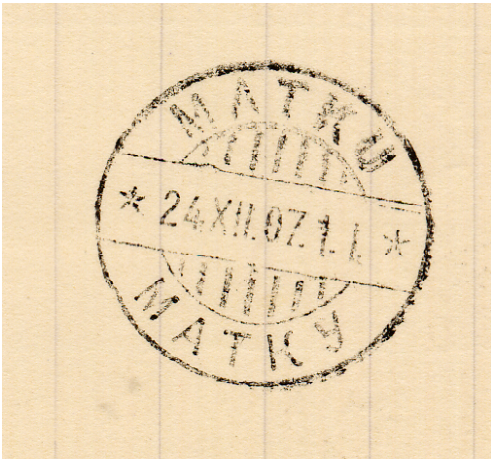
Venäläistämispaineita

Ensimmäiset Suomen Koulutoimen Ylihallituksen kirjeet käsittelevät koulun varustamista asianmukaisiin havaintovälinein ja kuvatauluihin.

Maaliskuussa 1904 kirjelmöitiin siitä, ettei tammikuussa annetun armollisen määräyksen johdosta muita kuin Keisarilliseen Perheeseen kuuluvien henkilöiden muoto- ja rintakuvia saa ilman asianomaista lupaa hankkimatta pitää muun muassa kansakouluissa.

”Wastaukseksi Suomen Koulutoimen Ylihallituksen kirjelmään N:o 133 viime Maaliskuun 8.p:ltä 1904 saa Urjalan kunnan Menoisten kansakoulun Johtokunta nöyryimmästi ilmoittaa, ettei mainitulla kansakoululla ole minkäänlaatuista muoto- tai rintakuvia.”

Vuonna 1912 Koulutoimen Ylihallitus kirjoitti jälleen kouluille, että Keisarillinen Senaatti on nähnyt hyväksi määrätä, *”että Venäjän historian ja maantiedon opetuksen saattamiseksi asianmukaiselle kannalle maan kansakouluissa nykyisistä maantiedon ja historian oppimääristä on poistettava sellainen määrä kaukaisimpien, meille vieraiden kansojen historiaa ja maantietoa esittäviä kohtia, että mainittujen oppiaineiden yleistä tuntimäärää lisäämättä Venäjän historia ja maantieto voidaan laajentaa edelleen noin 15 ja jälkimmäinen noin 10 tunnin oppimääriä käsitteviksi, jota paitsi Venäjän maantiedon ker-tausta on kansakoulun ylemmillä asteilla erikoista huomiota kiinnitettävä”.*

Menosiin tuli posti Matkun kautta. Kuvan leima on päivätty 24.12.07. Huomaa Matkun nimi on myös venäjäksi

Ilmoittaen tämän Teille tiedoksi ja noudatettavaksi katsoo Ylihallitus tarpeelliseksi samalla määrätä, että jo ensi lukuvuoden opetussuunnitelmia laadittaessa ja vahvistettaessa on edellä määrätty aika varattava Venäjän historian ja maantiedon opetukselle. Ylihallituksen puolesta Y.K Yrjö-Koskinen. K. A. Castren.

Ja asia otettiin seuraavaan opetussuunnitelmaan Menosissa: *"Venäjän maantiedolle on varattu vaadittu tuntimäärä, jolloin yläosastot kertavat myöskin Euroopan puoleisen Venäjän"* Kun opetussuunnitelmassa mainittiin oppikirjana vain Lindqvistin Suomen historia, huomautti piiritarkastaja opetussuunnitelmaa vahvistaessaan, että *"Venäjän maantiedossa on käytettävä hyväksyttyä oppikirjaa."*

Marraskuussa tuli määräys oppikirjoista: A.H. Wirkkusen ja P.Toikan Venäjän Historian oppikirja sekä Reinhold Roineen Venäjän Maantiede. Lisäksi kehoitettiin hankkimaan erikoinen Venäjän valtakunnan kartta ja määrättiin, että vuosikertomuksissa vastedes eri otsakkeiden kohdalla tehtävä selkoa puheenalaisissa aineissa suoritetuista oppimääristä.

Tarkastaja vaati vuonna 1914 Koulutoimen Ylihallituksen vaatimaa selostusta varten selvitystä, onko Menosten koulussa noudatettu määräyksiä Venäjän maantiedon ja historian kursseista ja onko oppilailla ollut niissä eri oppikirjat.

Tarkastajat oli alkuvuodesta 1905 pantu ilmoit-

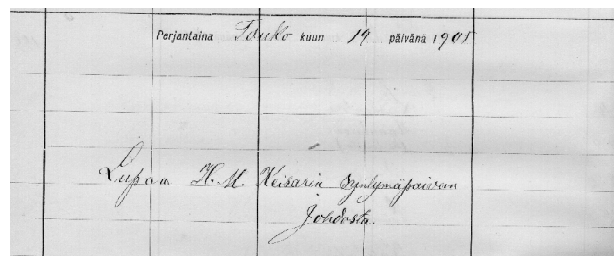
tamaan mm. Menosten kansakoulun Johtajalle: *"Käskystä ilmoitan Teille, että Viipurin läänin Suomeen yhdistämisen satavuotisen muistojuhlan virallinen viettäminen on armollisesti kielletty."*

Marraskuussa 1912 tuli taas määräys, että *"Hänen Keisarillisen Majesteettinsa keisarin muotokuva on hankittava kaikkiin niihin kouluihin, joissa sitä ei vielä ole, saa Ylihallitus käskä teitä pitämään huolta siitä, että ellei niin ole jo tapahtunut, mainittu kuva oppilaitokseenne hankitaan ja kehyksiin pantuna ripustetaan juhlasaliin tai vastaavaan huoneeseen."*

Menosissa kuva oli hankittu joko ennen tätä tai viimeistään tällä kehotuksella. Kuva näkyy mm. ensimmäisessä koulukuvassa vuodelta 1914.

Helmikuussa 1913 Ylihallitus käski viettämään Romanovin hallitsijasuvun 300 -vuotisjuhlaa antamalla 6-8 päivät maaliskuuta lupa koulusta. Lisäksi määrättiin viides päivä pitämään heti aamutuntien jälkeen luento tai esitelmä Romanowin en hallitusaikana sattuneista tapahtumista ja loppupäivä annettava lupa. Lisäksi määrättiin valtion virastojen ja koulujen rakennukset 6. maaliskuuta 1913 aamusta alkaen koristettavaksi lipuilla ja illalla niissä järjestettäväksi juhla-valaistus.

Keisarillisen Senaatin päätöksellä määrättiin 1914 huhtikuussa kymmenen erikseen lueteltua keisarillisen perheen jäsenten nimi- ja syntymäpäivää sekä kruunaus- ja valtaistuimelle tulon päivää liputettaviksi kadun puolelta valkea-sinisen-punaisilla Venäjän lipuilla. Koulussa nämä päivät olivat vapaapäiviä. Maaliskuussa 1917 tuli tiedoksi ja säilytettäväksi manifestit Nikolain II:n vallastaluoopumisesta ja Mikaelin vallanperimyksestä luopumisesta

Perjantaina toukokuun 19.1905 oli koulusta lupaa Hänen Majesteettinsa Keisarin syntymäpäivän johdosta, kertoo päiväkirjamerkintä.

Edelleen tuli maaliskuussa kirje, jossa Suomen Senaatti ”on nähnyt hyväksi” kumota liputuksen ja juhla-valaistuksen keisarillisina juhlapäivinä. Samalla kehoitettiin poistamaan keisari Nikolai II:n ja hänen perheensä muotokuvat kouluista.

Huhtikuussa tuli määräys, jolla kumottiin Venäjän maantiedon ja historian opetuksesta siihen asti voimassa olleet määräykset. Tästä edes oli aiheita opetettava ilman erityisoppikirjoja muun historian ja maantiedon opetuksen kanssa.

”Kapinavuoden asiapapereita”

Koulun arkistokansiosta löytyy ruskea kirjekuori, jonka päällä on otsikon teksti: Kapinavuoden asiapapereita.. Kirje sisältää kahdeksan kirjettä, joista ensimmäinen Suomen Kansanvaltuuskunnan Valistusasian Osaston O.W. Kuusisen ja Hilja Pärssisen nimillä varustettu 3. helmikuuta 1918 Helsingissä päivätty kirje, joka on otsikoitu: ”Koulujen opettajille, oppilaille ja lasten vanhemmille. Koulun vapautuksesta.”

Kirjeessä kerrotaan vallankumouksen tavoitteista koulun suhteen. ”Vallankumous laskee perustuksen vapaalle, kansanvaltaiselle ja yleiselle kansalaiskoululle, johon köyhimmänkin lapsen pääsy tehdään mahdolliseksi.” Kirjeen mukaan uudessa koulussa lakkaa uskonnon nimessä harjoitettu ”Mooseksen aikuisten käsitysten ja harhaluulojen opettaminen ehdottomina totuuksina.” Tilalle tulisi siveysoppi. Taistelutilanteen todetaan vaikeutuvan koulutyötä monin paikoin, mutta opettajistoa ja oppilaita kehoitetaan jatkamaan rauhallista koulutyötä, missä se vain voi vaaratta käydä päinsä.

Muut kirjeet on lähettänyt Suomen Kouluneuvosto, joka korvasi entisen Koulutoimen Ylihallituksen. Kirjeissä luvataan kouluille vallankumouksen kautta *aukenevaksi ”uusi, toivorikas tulevaisuus”*. Muut kirjeet käsittelevät opettajien palkkausta, oppilaiden rahallista avustamista, koulurakennusten rakentamista ja julistus opettajille ja johtokunnille, jossa annetaan ohjeita uskonnonopetuksen poisjättämisestä, äidinkielen opetuksesta, historian opetuksesta ja luonnontiedossa korostamalla

kehitysoppia. Äidinkielessä kehoitetaan lukemaan Kalevalaa ja Kanteletarta ja suomalaisia sananlaskuja. Historiassa on jätettävä pois kuningasten ja kirkkoruhtinasten ylistely kansojen hyväntekijöinä. ”On kuvattava kansojen liikkeitä ja eri kansanluokkain välisiä taisteluita yhteiskunnallisessa valaistuksessa.”

Viimeinen kirje on päivätty maaliskuun kuudentena. Kaikki Suomen kouluneuvoston kirjeet on allekirjoittanut J. Pärssinen ja muutaman Y.K. Laine ja pari Riku Penttinen ja Hulda Salmi.

Kunnasta toimineelta vallankumouksen aikaiselta valtuustolta ei ole tullut kirjeitä. Koulutyö jatkui Menosissa normaalisti, kunnes keskeytyi toukokuun ensimmäisenä parikymmentä päivää tavanomaista aiemmin.

Huhtikuun 16.1918 tuli kirje johtokunnalle jälleen Suomen Koulutoimen Ylihallitukselta, joka ”maassa vallinneen kapinaliikkeen ja siitä johduneen kansalaissodan vuoksi viime tammikuun 29 päivästä alkaen näihin asti on ollut estettynä toiminnasta, saa ryhdyttyään tänään jälleen toimensa, täten kehottaa Teitä koulun palauttamista varten säännölliseen kulkuun.”

Kirjeessä tiedustellaan koulun toimintaa, koulutilojen käyttömahdollisuutta ja opettajien oloa rintamapalvelusta suorittavina tai suojeluskuntaan kuuluvina ja mahdollista sijaistarvetta ja kehoitetaan saattamaan koulutyö käyntiin.

Kuva seuraavalla sivulla

Koulujen opettajille, oppilaille ja lasten vanhemmille.

Koulun vapautuksesta.

Vuosisatainen on ollut maassamme henkinen jääkausi. Opetuslaitokset ja kansanvalistustyö ovat kituneet taantumusmielisten hallitusten vallanalaisuudessa pääsemättä sisäisesti kasvamaan ja kukoistamaan.

Näin on ajan pyörä rynnännyt ohitse jättäen taakseen koulun, jonka työskentelijät masentunein mielin näkevät, miten sopeutumaton heidän työnsä on uutta aikaa palvelemaan.

Mutta eteenpäin rientävää elämää on mahdoton ikuisesti pidättää. Koululaitoksenkin kovan jääkuoren alta pursuvat uuden toivon ja uskon väkevät virrat. Vanhojen valheitten sarja vieroittaa rehellisiä ja valistuneita hengen viljelyksen uurastajia. Ja yhä suurempi on niiden joukko, jotka pyrkivät kohti väsymättömän tutkimuksen paljastamia totuuksia. He tuntevat syvästi, että koko koululaitoksemme on perinpohjin uudistettava.

Niin onkin ollut vain kysymys siitä, miten saada uudet tuulet puhaltamaan koulun ummehtuneeseen ilmapiiriin. Nyt antaa vastauksen vallankumous, joka tulee tälläkin alalla murtamaan teljet edistyksen tieltä. Vallankumouksen edistysvoima saattaa vuosisataisen jään liikkeelle, ja kohta tulvehtivat kaikkialla maassamme keväiset virrat.

On tullut päivä, jolloin opista miltei osattomaksi jäänyt työväenluokka astuu toteuttamaan sivistyksensä oikeutusta. Samalla se laskee perustuksen vapaalle, kansanvaltaiselle ja yleiselle kansalaiskoululle, johon köyhimmänkin lapsen pääsy tehdään mahdolliseksi ja jonka opettajisto vapautetaan virkavallan puristuksesta, samalla kun koulun opetus lakkaa olemasta yläluokan itsekkäitä tarkoituksia palveleva. Uudessa koulussa lakkaa uskonnon nimessä harjoitettu Mooseksen aikuisten käsitysten ja harhaluulojen opettaminen ehdottomina totuuksina. Sen sijaan sisällytetään koulun ohjelmaan yhteiskuntatieteeseen perustuva siveysoppi. Historian, kuten muidenkin oppiaineiden opetus, samoin kuin koko opetusmenettely saatetaan uusille urille. Koulun ja muun valistuksen työ ja tämän työn tekijät tulevat kansanvallan voimalla kohotetuiksi syrjäytetystä asemastaan etualalle, ja tämän rakentavan työn hyväksi tulee uusi yhteiskunta mielellään varoja käyttämään.

Suuri koulun uudistus ei voi kunnolla käydä päinsä ilman opettajain innostunutta myötävaikutusta ja koulun laajaa itsehallintoa. Tästä ei sosialidemokratian keskuudessa voi olla eri mieltä. Ryhtykööt sen vuoksi valistuneet opettajat itse alotteeseen näissä asioissa ja olkoot varmat siitä, että tästä lähtien valtiotalta Suomessa lämpimästi kannattaa koulun vapautusta ja jalon kasvatuksen ihanteita.

Suomen Kansanvaltuuskunnan Valistusasiain Osasto lähetti Otto Wille Kuusisen ja Hilja Pärssisen allekirjoittamana ylläolevan kirjeen kaikille kouluille. Opettaja Erkki Veijonen ei ole kirjannut niitä virallisiin asiakirjoihin, mutta on säilyttänyt "Kapinavuoden asiapapereita" erillisessä kirjekuoressa arkistokirjan välissä.